

MARIO
VARGAS
LLOSA

Rozhovor u Katedrály

/román/

Přeložila
Anežka Charvátová

argo

MARIO VARGAS LLOSA

Rozhovor u Katedrály

Ze španělského originálu *Conversación en La Catedral*,
vydaného nakladatelstvím Debolsillo, Barcelona 2018,
s přihlédnutím k vydání v nakladatelství Seix Barral, Barcelona 1981,
přeložila Anežka Charvátová.

Přebal, grafická úprava a sazba Pavel Růt.

Odpovědný redaktor Jindřich Vacek.

Korektury Ludmila Böhmová.

Technický redaktor Milan Dorazil.

Vydalo nakladatelství Argo,
Miličova 13, 130 00 Praha 3,
argo@argo.cz, www.argo.cz,
roku 2021 jako svoji 4554. publikaci.

Vytiskla tiskárna Akcent.

Vydání první.

ISBN 978-80-257- 3451-3

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod KOSMAS,

sklad: Za Halami 877, 252 62 Horoměřice,

tel.: 226 519 383, fax: 226 519 387,

e-mail: odbyt@kosmas.cz, www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit v internetovém knihkupectví

www.kosmas.cz.

Prolog

V letech 1948–1956 vládla v Peru vojenská diktatura, v jejímž čele stál generál Manuel Apolinario Odría. Těch osm let vyrůstala má generace v přidušené společnosti, v níž byly zakázány politické strany a společenské aktivity, působila cenzura tisku, řada lidí byla za politické názory vězněna a stovky jich odešly do exilu; v takové atmosféře jsme z kluků vyrůstali v mladíky a z mladíků v dospělé. Ještě horší než zločiny a porušování lidských práv, kterých se režim beztrestně dopouštěl, byla všeobíhající korupce, jež se z mocenského ústředí paprskovitě šířila do všech odvětví a institucí a špinila veškerý život.

Atmosféra morálního cynismu, apatie, rezignace a zkorumpovanosti Peru za Odríovy osmiletky se stala surovinou pro tento román, který zachycuje – se svobodou vyhrazenou smyšlenkám – politické a sociální dění těch ponurých let. Román jsem začal psát v Paříži deset let poté, co jsem si to období sám prožil, četl jsem přitom Tolstého, Balzaca, Flauberta a živil se jako novinář, pak jsem v psaní pokračoval v Limě, v zasněženém Pullmanu ve státě Washington, v uličce tvaru pŕlměšice v Kangaroo Valley, v Londýně – mezi přednáškami o literatuře na Queen Mary's College a King's College – a nakonec jsem ho dopsal roku 1969 v Portoriku, když jsem ho předtím mnohokrát předělal. Žádné jiné mé dílo mě nestálo tolik námahy; proto kdyby vypukl požár a já mohl zachránit před ohněm jediný román ze všech, které jsem kdy napsal, vybral bych si *Rozhovor u Katedrály*.

Mario Vargas Llosa
Londýn, červen 1998

*Luisi Loayzovi,
Borgesovci z Petit Thouars,
a Abelardu Oquendovi
alias Delfínovi
s veškerou láskou chvástavý Sartreček,
kamarád vždy a všude.*

*Il faut avoir fouillé toute la vie sociale
pour être un vrai romancier, vu que le
roman est l'histoire privée des nations.*

BALZAC, Petites misères de la vie conjugale

JEDNA

Santiago stojí ve dveřích redakce *Cróniky* a nevlídně se dívá na třídu Tacna: auta, oprýskané domy každý pes jiná ves, trosky světelných poutačů blikající v mlze, šedivé poledne. Ve které chvíli se to v Peru podělalo? Mezi vozy čekajícími na zelenou před semaforem na křižovatce s Wilsonovou se protahují kameloti, nabízejí s křikem večerníky a on pomalu vyráží k bulváru Colmena. S rukama v kapsách, se sklopenou hlavou se prodírá davem chodců mířících jako on k San Martínovu náměstí. On je jako Peru, Zavalito, taky si v jednu chvíli podělal život. Přemýšlí: ve které? Před hotelem Crillón mu začne olizovat nohy nějaký pes: ještě aby měl vzteklinu, jedeš! Peru v prdeli, přemýšlí, Carlitos v prdeli, všichni v prdeli. Přemýšlí: nemá to řešení. Na zastávce linkových taxíků do Miraflores vidí dlouhou frontu, přejde náměstí a tam sedí Norwin, ahoj, kamaráde, u stolku v baru Zela, přisedni si, Zavalito, svírá skleničku pisca s tonikem a nechává si čistit boty, zve ho na drink. Ještě nevypadá moc opile a Santiago si k němu přisedne, kývne na čistíče, že chce také vyleštit boty. Jistě, vašnosto, hnedlinko, vašnosto, budou jako zrcadlo, vašnosto.

„Tebe už jsem neviděl sto let, vážený úvodníkáři,“ říká Norwin. „Jsi spokojenější u úvodníků než v domácím zpravodajství?“

„Je tam míň práce,“ krčí rameny, možná ten den, kdy si ho zavolal šéfredaktor, objednává si vychlazené pivo Cristal, chcete vzít místo po Orgambideovi, Zavalito?, má univerzitu a úvodníky psát umí, ne,

Zavalito? Přemýšlí: to tehdy jsem si to podělal. „Přijdu brzo ráno, dostanu téma, zacpu si nos, za dvě tři hodky mám hotovo, spláchnu za sebou a je to.“

„Já bych úvodníky nechtěl psát ani za nic,“ říká Norwin. „Tam je člověk odtržený od zpráv, ale právě zpravodajství je přece ta pravá novinářina, Zavalito, ne že ne. Já u černé kroniky zůstanu až do smrti, a basta. Ostatně co je s Carlitosem, umřel, nebo co?“

„Je pořád v léčebně, ale brzo ho pustí,“ říká Santiago. „Přísahá, že tentokrát už s chlastem přestane.“

„Je pravda, že když šel jednou spát, viděl všude kolem šváby a pavouky?“

„Protřepal prostěradlo a ze všech stran se na něho sesypaly tisíce tarantulí a krys,“ říká Santiago. „Nahatý vyběhl s řevem na ulici.“

Norwin se směje a Santiago zavírá oči: domy ve čtvrti Chorillos jsou oplocené krychle, brlohy rozpukané zemětřeseními, v nichž se vrší staré krámy a zahnívají uprášené babky v bačkorách a s křečovými žilami. Mezi krychlemi pobíhá postavička, její řev otřásá umaštěným svítáním a ještě víc rozběšňuje mravence, štíry a škorpiony, kteří ji pronásledují. Útěcha alkoholem, přemýšlí, pomalé umírání v deliriu. V pořádku, Carlitosi, před Peru se člověk brání, jak se dá.

„Ani se nenaděju a ta havěť mě taky dostane,“ Norwin zadumaně pozoruje svůj koktejl, trochu se usmívá. „Ale novinář abstinent neexistuje, Zavalito. Chlast inspiruje, to mi věř.“

Norwinovy polobotky jsou hotové, čistič teď s pohvizdováním krémuje Santiagovy. Jak to jde v novinách, co nového, jak se mají kluci v *Última Hora*? Stěžují si na tebe, Zavalito, jsi hrozný nevděčník, nestavil ses už bůhvíjak dlouho, přijď zase někdy. Když máš teď spoustu volného času, Zavalito, nebo máš ještě někde další kšefty?

„Hodně teď čtu, po obědě si dopřávám siestu,“ říká Santiago. „Možná se znova zapíšu na práva.“

„Přestalo tě zajímat zpravodajství, a ještě k tomu chceš titul,“ dívá se na něho soucitně Norwin. „Úvodníky tě zničí, Zavalito. Vystuduješ

na advokáta, novinářinu pověsíš na hřebík. Už to vidím, bude z tebe normální buržoust.“

„Právě mi bylo třicet,“ říká Santiago. „To už ze mě buržoust nebude, na to je pozdě.“

„Jenom třicet?“ Norwin se zamyslí. „Mně je šestatřicet a vypadám jako tvůj fotr. Černá kronika člověka semele, to mi věř.“

Mužské obličej, zastřené poraženecké pohledy nad stolky v baru Zela, ruce sahající po popelnících a půllitrech piva. Lidi jsou tu strašně oškliví, Carlitos má pravdu. Přemýšlí: co to se mnou dneska je? Čistič rukama plaší dva psy, co se honí mezi stoly, huš.

„Jak dlouho ještě bude v *Crónica* trvat kampaň proti vzteklině?“ ptá se Norwin. „Už s tím otravujete, dneska ráno zase celá strana.“

„Všechny úvodníky proti vzteklině jsem psal já,“ říká Santiago. „Ale furt mě to štve míň než psát o Kubě nebo o Vietnamu. Hele, fronta je pryč, jedu domů.“

„Pojď se mnou na oběd, zvu tě,“ říká Norwin. „Zapomeň pro jednou na svoji ženu, Zavalito. Vzkřísíme staré časy.“

Pečená morčata a ledové pivo, andské speciality v hospodě Rinconcito Cajamarquino ve čtvrti Bajo el Puente a pohled na bahnitou vodu řeky Rímac plazící se mezi útesy hlenovité barvy, zemitá káva v kavárně Haití, kořalka a hazardní hry u Norwina, půlnoční vyvrcholení tahu v nevěstinci, kde Becerrita vždycky uměl vyjednat slevu, překyselený spánek a ranní kocovina a dluhy. Staré časy, že by tehdy?

„Ana dnes vaří zadělávané krevety, to si nemůžu nechat ujít,“ říká Santiago. „Někdy příště, bráško.“

„Bojíš se manželky,“ říká Norwin. „Jejda jejda, to jsi teda dopadnul, Zavalito, pěkně podělanej.“

Ale z jiných důvodů, než si myslíš, bráško. Norwin trvá na tom, že zaplatí pivo i vyčištění bot, potřesou si rukou. Santiago jde zpátky na zastávku, nastoupí do chevroletu s puštěným rádiem, tadadá, nejlépe osvěží Inca Cola!, pak valčík, řeky, kaňony, staříčkový hlas Jesúse Vásqueze, to je mé Peru. Centrum je ještě ucpané, ale třída Republiky

a Arequipská už jsou volné a vůz může jet rychle, další valčík, Limanky mají zrádná srdce. Proč jsou všechny kreolské valčíky tak strašně, ale tak strašně kýčovitě? Přemýšlí: co to se mnou dneska je? Bradu má přitisknutou na prsa a oči přivřené, vypadá, jako by si měřil břicho: sakra, Zavalito, sotva si sedneš, hned se ti takhle vyboulí sako. Že by tenkrát, když vypil první pivo? Před patnácti, dvaceti lety? Už čtyři týdny neviděl máti ani Teté. Kdo by to byl řekl, že Popeye vystuduje architekturu, Zavalito, kdo by to byl řekl, že skončíš u psaní úvodníků proti toulavým psům v Limě. Přemýšlí: stává se ze mě pupkáč. Začne chodit do tureckých lázní, bude hrát tenis v klubu Terrazas, za šest měsíců přebytečný tuk spálí a zas bude mít ploché břicho jako v patnácti. Pospíšit si, narušit setrvačnost, otřepat se. Přemýšlí: sport, to je řešení. A už park ve čtvrti Miraflores, Quebrada, Malecón, na rohu s Benavidesovou, pane řidiči. Vystoupí, míří k ulici Porta, s rukama v kapsách, se sklopenou hlavou, co to se mnou dneska je? Obloha je pořád zatažená, vzduch zešedl, začalo mžít: komáří nožky na kůži, pavučinové pohlazení. Ani to ne, ještě prchavější, ještě nepříjemnější pocit. I ten déšť je v téhle zemi na hovno. Přemýšlí: kdyby aspoň lilo jako z konve. Co asi dávají v kině Colina, v Montecarlu, v Marsanu? Nabědvá se, kapitola z *Kontrapunktu* ho pomalu ukolébá, až se nechá přemoci lepkavým poledním spánkem, kdyby tak dávali nějakou krimi-nálku, třeba *Rvačku mezi muži*, nějaký western jako *Rio Grande*. Jenže Ana už bude mít v novinách zaškrtnutý svůj romantický film, co to se mnou dneska je. Přemýšlí: kdyby cenzura zakázala mexické dojítky, mihn by se s Anou hádali. A co po kině? Projdou se po nábřeží, zakouří si pod betonovými slunečníky v parku Necochea a budou přitom poslouchat, jak ve tmě hučí moře, ruku v ruce se vrátí do svého domku pro skřítky, pořád se hádáme, lásko, strašně se o všechno přeme, lásko, a mezi zíváním Huxley. Oba pokoje se zaplní kouřem a pachem přepáleného tuku, měl jsi velký hlad, lásko? Ráno budík, studená sprcha, linkový taxík, kus pěšky po bulváru Colmena mezi dalšími úředníky, šéfredaktorův hlas, co si vybereš, Zavalito, stávku bankéřů, rybářskou

krizi, nebo Izrael? Možná by vážně stálo za trochu námahy dostudovat a získat titul. Přemýšlí: zařadit zpátečku. Vidí hrubě omítnuté oranžové zdi skřítcích domků, červené střešní tašky, okénka s černými mřížemi, jejich dvůr. Dveře do domku jsou otevřené, ale neběží z nich voříšek Batuque, neskáče, neštěká, neraduje se. Proč necháváš otevřeno, když jdeš na nákup k Číňanovi, lásko? Ale ne, Ana je tady, co se ti stalo, má napuchlé uplakané oči, je celá rozcuchaná: odvezli nám Batuqueho, lásko.

„Vyrvali mi ho z ruky,“ vzlyká Ana. „Takoví hnusní černoši, lásko. Hodili ho do nákladáku. Ukradli nám ho, ukradli.“

Líbá ji na spánek, uklidni se, lásko, hladí ji po tváři, jak se to stalo, vede ji pod paži domů, neplakej, hlupáčku.

„Volala jsem ti do *Cróniky*, nebyl jsi tam,“ vzlyká Ana. „Zloději, černoši, vypadali jako kriminálníci. Vedla jsem si ho na vodítku, měl obojek a všechno. Vyrvali mi ho, hodili ho do nákladáku, ukradli ho.“

„Naobědvám se, zajdu do psince a vyzvednu ho,“ znovu ji líbá Santiago. „Nic se mu nestane, neboj, hlupáčku.“

„Kopal, sekal ocáskem,“ utírá si oči do zástěry, vzdychá. „Jako by věděl, co se děje, lásko. Chudinka, chudinka.“

„Vytrhli ti ho z ruky?“ říká Santiago. „To je ale drzost, já jim ukážu.“

Popadne sako, které předtím hodil na židli, a vykročí ke dveřím, ale Ana se mu postaví do cesty: ať nejdřív rychle něco spolkne, lásko. Má něžný hlas, důlky ve tvářích, smutné oči, je bledá.

„Vystydlo by ti jídlo,“ usmívá se, rty se jí chvějí. „Jsem z toho tak zničená, že jsem na ty zadělávané krevety úplně zapoměla, zlato. Chudáček Batuquito.“

Obědvají beze slova u stolku přistrčeného k oknu na dvůr: hlína cihlové barvy jako antuka na tenisových kurtech v klubu Terrazas, klikatá šterková cestička vroubená pelargoniemi. Jídlo už vystydlo, na okraji talíře se usadila mastnota, krevety chutnají jako z konzervy. Šla jsem jen na San Martínovo náměstí k Číňanovi pro ocet, zlato, a vtom vedle ní zabrzdila dodávka a z ní vyskočili dva černoši s kriminálním

obličejem, vypadali jako nejhorší zločinci, jeden do ní strčil a druhý jí vytrhl vodítko, a než se stačila vzpamatovat, už ho měli v kleci, už byli pryč. Chudinka, chudáček pejsek. Santiago vstává: to si teda vypijou, takhle se chovat, já jim ukážu. Vidiš, vidiš? Ana znovu vzlykne; taky má strach, že nám ho zabijou, láska.

„Nic mu neudělají, zlato,“ políbí Anu na tvář, na okamžik slaná, živočišná chuť. „Přivedu ho hned zpátky, uvidíš.“

Běží do lékárny na rohu ulice Porta a San Martínova náměstí, prosí o zapůjčení telefonu, volá do *Cróniky*. Zvedne to Solórzano ze soudníků: jak má do prdele vědět, kde je psinec, Zavalito.

„Sebrali vám psa?“ úslužně vystrkuje hlavu lékárník. „Psinec je ve čtvrti Puente del Ejército. Pospěšte si, švagrovi nedávno utratili čivavu, která ho přitom stála majlant.“

Běží k Larcově třídě, skočí do linkového taxíku, kolik tak může stát jízda od Paseo Colón k Puente del Ejército?, v peněženke napočítá sto osmdesát solů. V neděli už budou na suchu, Ana z té kliniky neměla odcházet, večer radši do kina nepůjdou, chudinka Batuque, už nikdy nenapíše úvodník o vzteklině. Vystoupí na zastávce Paseo Colón, pak chytne na Bolognesiho náměstí taxi, šofér psinec nezná, pane. Na náměstí Dos de Mayo jim poradí zmrzlinář: ještě kousek tudyhle, u řeky cedule Městský psí útulek, tady je to. Veliký dvůr obehnaný rozvalenou zdi z vepřovic pokakané barvy – to je barva Limy, přemýšlí, barva Peru –, na zdi přilepené chatrče, které v dálce houstnou a splývají, až se mění v bludiště rákosových rohoží, došků, prejzů, vlnitého plechu. Tlumený vzdálený štěkot. Za bránou zchátralá barabizna s nápisem Správa. U psacího stolu podřimuje na kupě papírů brýlatý plešatý muž v košili, Santiago mu praští do stolu: ukradli mu psa, vyrvali ho jeho paní z ruky, muž polekaně nadskočí, tohle do prdele nezůstane jen tak.

„To jsou mi ale způsoby, takhle vrazit do kanceláře a ještě přitom nadávat,“ plešoun si protírá vyděšené oči a šklebí se. „Nešlo by to slušněji?“